

NOTAT

Samråd i PØU den 23. oktober 2008

Spørgsmål A

Hvilke muligheder for og foranstaltninger mod spekulation rummer bankpakken, og hvad er de forventede samfundsøkonomiske konsekvenser heraf?

Vi har i det seneste måneder måtte konstatere, at den internationale finansielle krise også er slået igennem i Danmark.

Her i efteråret var vi endt i en meget alvorlig situation med internationalt markedssvigt, hvor selv sunde pengeinstitutter har vanskeligt ved at finde likviditet.

Det udgjorde en trussel mod den finansielle stabilitet i Danmark, og det kan få alvorlige negative konsekvenser for landets virksomheder og borgere.

Som et klart svar på truslen vedtog et bredt flertal i Folketinget derfor d. 10. oktober lov om finansiell stabilitet. Loven gennemfører de to aftaler om sikring af den finansielle stabilitet, som blev indgået d. 5. oktober.

Som udgangspunkt rummer en garantiordning mulighed for spekulation.

En garantiordning har nemlig den effekt, at det ikke længere er forbundet med nogen risiko at give lån til bankerne, uanset hvor risikofyldt banken i øvrigt drives.

Derfor har regeringen lige fra de første overvejelser omkring garantiordningen begyndte været meget opmærksom på at lukke mulighederne for spekulation.

Og derfor har det for regeringen været i helt afgørende i både Roskilde Bank og garantiordningen, at den ansvarlige kapital måtte bære de første tab.

Og derfor har forligsparterne i den politiske aftale om sikring af den finansielle stabilitet lagt vægt på, at det udspændte sikkerhedsnet skal modsvares af, at sektoren udviser tilbageholdenhed og bruger de to år på konsolidering.

Det betyder blandt andet, at bankerne i perioden ikke må udbetale udbytte eller lave nye tilbagekøbsprogrammer.

Og derfor bygger garantiordningen på et princip om, at sektoren skal dække tab på op til 35 mia. kr. Det giver sektoren det bedste incitament til at undgå spekulation mod ordningen.

Og derfor er der mulighed for, at en bank kan blive udelukket fra ordningen, hvis den har en adfærd, som må anses for at være spekulation mod garantiordningen.

Der er i loven givet en hjemmel til mig til at udstede regler for de risici, som bankerne må påtage sig mens garantiordningen løber. Jeg vil hurtigst muligt udstede reglerne efter drøftelse med forligspartierne, Det Private Beredskab og realkreditforeningerne.

Finanstilsynet er allerede i fuld gang med at lave en bekendtgørelse.

Men jeg kan allerede nu nævne, at det af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at der er tale om regler baseret på objektive og kvantitative nøgletal, som eksempelvis den maksimale stigning i bankens udlån.

Finanstilsynet kan derudover i konkrete tilfælde lade andre faktorer indgå i vurderingen af bankens risikoprofil.

Det er hensigten, at bankernes bestyrelse med jævne mellemrum skal indberette til Finanstilsynet, at de overholder reglerne. Det tvinger bestyrelsen til at tage stilling til udviklingen i bankens risici.

Lever banken ikke op til reglerne, vil banken få et påbud fra Finanstilsynet om at nedbringe risikoen. Sker dette ikke inden

en fastsat frist, vil banken blive udelukket fra ordningen med 8 dages varsel.

Hertil kommer, at Danmark overfor EU-Kommissionen har forpligtet sig til at sikre, at banksektoren ikke vokser mere end det største af følgende tre tal:

- væksten i Danmark det foregående år,
- den historiske vækst i sektoren i perioden 1987 til 2007, eller
- væksten i den europæiske banksektor i halvåret forinden.

Mens jeg er ved den internationale dimension vil jeg nævne, at det ikke kun er i Danmark, at vi har spændt et sikkerhedsnet ud. Andre europæiske lande har lanceret lignende ordninger med henblik på at sikre den finansielle stabilitet.

Samlet set er det min opfattelse, at der ved forberedelsen af loven er draget omsorg for at undgå spekulation mod garantiordningen.

Jeg tror derfor ikke, at der vil være væsentlige samfundsmæssige konsekvenser af spekulation mod ordningen.

Skulle det vise sig, at kreative sjæle alligevel finder muligheder for at spekulere mod ordningen, vil regeringen ikke tøve med at sætte en stopper for det.

Spørgsmål B

Hvad vil regeringen gøre for at hjælpe dem, der rammes af krisen i form af arbejdsløshed, tvangsauktion og andre sociale følger?

I har spurgt til, hvad regeringen vil gøre for at hjælpe dem, der rammes af krisen.

For at svare på dette vil jeg først kort redegøre for, hvad finanskrisen betyder for dansk økonomi og ledigheden.

Herefter vil jeg komme ind på, hvad det betyder for den økonomiske politik.

Regeringen fremlagde i mandags en vurdering af den økonomiske situation og de økonomiske forudsætninger, der ligger til grund for finanslovsforslaget 2009.

De internationale vækstudsigter er i de seneste måneder svækket betydeligt som følge af faldende aktiekurser, vigende boligpriser i mange lande samt en mere tilbageholdende linje i bankernes kreditgivning.

Disse internationale konjunkturer smitter af på dansk økonomi og trækker væksten ned i år og i 2009.

Enkelte forhold trækker dog i retning af at dæmpe væksteffekten af finanskrisen. Lavere olieprisen og andre

råvarepriser vil medføre større realindkomster, og styrkelsen af dollaren vil styrke europæisk og dansk konkurrenceevne.

Desuden er sandsynligheden for, at ECB kan lempe pengepolitikken yderligere, blevet styrket.

Der er dog ingen tvivl om, at finanskrisen vil reducere væksten i dansk økonomi i år og i 2009.

Hvor meget væksten vil falde, er vanskeligt præcist at forudsige, idet der generelt er stor usikkerhed om, hvornår finansmarkederne vil fungere mere normalt igen, og hvordan virksomheder og forbrugere vil reagere på en forøget usikkerhed i en situation, hvor væksten generelt er vigende.

Det kan heller ikke udelukkes, at finanskrisen udvikler sig til en mere langvarig global lavkonjunktur.

Effekterne på dansk økonomi vurderes dog at være forholdsvis moderate og effekterne er generelt mindre end i udlandet. Konkret er det vurderingen, at væksten bliver i størrelsesordenen $\frac{3}{4}$ - 1 pct. i år og 0 - $\frac{1}{2}$ pct. næste år.

Det er samtidig sandsynligt, at det offentlige overskud kommer under 10 mia. kr. i 2009 som følge af mindre indtægter fra Nordsøen og pensionsafkastskatten.

Til sammenligning blev det offentlige overskud vurderet til 56 mia. kr. næste år, da vi fremlagde forslaget til finansloven i august.

Ledigheden vil således stige lidt hurtigere, end der er lagt til grund ved fremlæggelsen af finanslovsforslaget 2009. Men ledigheden vil stadig være meget lav – og lavere end det beregnede strukturelle niveau.

Det betyder også, at væksten i privat forbruget dæmpes lidt hurtigere end vi regnede med, da finanslovsforslaget blev udarbejdet.

I det lys har vi vurderet, at der ikke længere er behov for dæmpe forbruget ved at genindføre SP-ordningen.

Finanskrisen har så at sige en dæmpende effekt på dansk økonomi, der mindst svarer til den effekt, som genindførelsen af SP var tiltænkt. Ved at suspendere genindførelsen af SP-bidraget, så ved borgerne og husejerne, at de får flere penge mellem hænderne næste år.

De forholdsvis moderate væksteffekter af finanskrisen taler for, at finanspolitikken for 2009 ikke skal planlægges mere ekspansivt, end det, der er lagt op til i finanslovsforslaget.

For en fortsat tilbageholdende linje i finanspolitikken taler to forhold:

For det første er ledigheden stadig rekordlav, og kapacitetsudnyttelsen er på et højt niveau.

Det har gennem længere tid været den centrale udfordring af få dæmpet inflationsforventningerne og presset på lønninger og konkurrenceevnen.

Hvis det ikke lykkes at dæmpe presset på lønudviklingen i Danmark vil omkostningerne tage form af en længere periode med unødvendig høj ledighed. Finanspolitikken spiller her en vigtig central rolle.

For det andet stiller perioder med finansiell uro særlige krav til den økonomisk-politiske disciplin i små økonomier, der som Danmark fører fastkurspolitik, men ikke er med i euroen.

Det pengepolitiske rentespænd er i oktober forøget til 1,25 pct. for at sikre fastkurspolitikken. Det er det højeste niveau siden euroens indførelse.

Tilbageholdenhed i finanspolitikken bidrager til, at inflationen i Danmark bringes ned til samme niveau som i euroområdet og understøtter fastkurspolitikken.

Større finansielle lempelser, der gennemføres i det aktuelle finansielle klima og før inflationspresset er ude af økonomien, kan omvendt medføre større rentespænd end ellers.

Den ekspansive virkning fra finanspolitikken kan i den situation blive modvirket både af svækket konkurrenceevne og højere rente, og vil derfor næppe have stor eller særlig langvarig effekt på beskæftigelsen.

Hertil kommer, at et større rentespænd vil være meget uheldigt for et i forvejen presset boligmarked. Antallet af bolighandler er meget lavt, liggetiderne er steget mærkbart, og priserne på lejligheder og parcelhuse er under pres.

Derfor er det vigtigt at få rentespændet reduceret til udlandet. Her er det vigtigt at holde fast i en ansvarlig finanspolitik.

Vi skal løbende tilpasse den økonomiske politik til den økonomiske situation. Men vi må ikke falde for fristelsen til at trykke for meget på speederen, når vi stadig har sektorer, der ikke kan skaffe den arbejdskraft, de skal bruge.

Gør vi det, kan vi ende som i firserne, hvor lønudviklingen eksploderede og med ét slag forværrede alle danske virksomheders konkurrenceevne.

Vi kan jo se, at de danske lønstigningerne nu i flere år har ligget højere end i de lande, vi handler med. Og vi har en inflation, der ligger over gennemsnittet i euroområdet, som vi fører fastkurspolitik overfor.

Det er fortsat en central udfordring at få øget arbejdsudbuddet. Det er vejen frem, hvis vi skal sikre både jobbene og velfærden i Danmark.

Arbejdsmarkedskommissionen har fremlagt sine forslag til, hvordan vi kan øge arbejdsudbuddet fremover. Her ser jeg mange gode forslag, der kan sikre effektive og tilstrækkelige reformer på arbejdsmarkedsområdet.

Skattekommissionens arbejde skal danne grundlag for en skattereform, der ligeledes vil kunne øge beskæftigelsen og arbejdsudbuddet.

I har spurgt til, hvad regeringen vil gøre for dem, der rammes af krisen i form af arbejdsløshed. Mit svar er her, at vi har et godt og dækkende arbejdsløshedssystem, der tager hånd om dem, der bliver ramt af ledighed.

Arbejdsmarkedspolitikken er indrettet efter, at arbejdsmarkedet skal være fleksibelt og få ledige hurtigt i beskæftigelse igen.

Arbejdsmarkedsreformerne har bidraget til, at vi fået ledigheden ned fra over 12 pct. i 1994 til under 2 pct. i dag.

Nye tiltag i arbejdsmarkedspolitikken skal virke i samme retning.

Jeg vil nu vende blikket mod udviklingen på boligmarkedet, idet I har spurgt til tvangsauktioner.

Udviklingen på boligmarkedet vendte allerede i slutningen af 2006, og altså før den finansielle uro indtraf.

De i forvejen faldende priser har taget ekstra fart i forbindelse med finanskrisen, men kommer efter flere år med store prisstigninger.

Jeg hæfter mig ved, at vi har et lavt antal tvangsauktioner, også selvom boligmarkedet har været afmattet i et stykke tid, og antallet af tvangsauktioner derfor har været stigende.

Der var i september 265 tvangsauktioner. Til sammenligning var der over 1.600 tvangsauktioner om måneden i slutningen af 1980'erne.

Da regeringen i august fremlagde sin prognose for dansk økonomi var forventningen, at boligpriserne ville falde nominelt med yderligere 4 pct. i 2008 og 2 pct. 2009.

Når vi medtager inflationen, svarer det til fald i realprisen på knap 12 pct. frem mod slutningen af 2009.

Der er naturligvis en vis usikkerhed forbundet med finanskrisisens effekt på boligmarkedet.

Lidt lavere vækst og højere renter trækker i retning af en lidt større afdæmpning på boligmarkedet, end vi skønnede i august, men på det punkt synes jeg, at det er for tidligt at sætte procenter på.

Som nævnt tidligere er den centrale udfordring at få nedbragt rentespændet til udlandet.

Hvad betyder det, hvis et voksende antal boligejere bliver teknisk insolvente?

Allerførst vil jeg gerne slå fast, at husholdningernes boligformer og friværdier stadig er meget betydelige, og på trods af den seneste tids afmatning i boligpriserne er boligejernes økonomi generelt robust.

Boligejere, der har købt, mens priserne var på sit højeste, kan naturligvis risikere at blive teknisk insolvente – altså at gælden er større end boligens aktuelle værdi.

Og hvis de af en eller anden grund bliver nødsaget til at sælge til en lav pris, fx i forbindelse med skilsmisse, jobskifte, dødsfald eller lignende, vil de opleve et formuetab, som for den enkelt familie kan være problematisk.

Men det vil i sagens natur ikke berøre hovedparten af de boligejere, der ikke er tvunget til at sælge. Indtil videre er vurderingen, at det er en lille andel af boligejerne, der er teknisk insolvente.

For langt de fleste er situationen den, at man køber et hus, som man påtænker at bo i over en længere årrække. For dem betyder udsving i priserne mindre.